

Elżbieta CHĄDZYŃSKA
Politechnika Wrocławska

ROZWÓJ WYBRANYCH FUNKCJI W AGLOMERACJI WROCŁAWSKIEJ

DEVELOPMENT OF SELECTED FEATURES IN THE METROPOLITAN AREA OF WROCLAW

ABSTRACT: Development of the economy of modern cities is evolving from a reliance on access to raw materials, their mining and industrial production to development based on human capital which is understood as a social and intellectual capital. Development of functional wide areas related with the city of multiple dependencies relies on a variety of reasons and consequently takes the form differing from this extreme road development.

Wrocław as the center of agglomeration is characterized by the multidirectional functional development. System of contacts which originated between Wrocław and its closer and further surroundings causes referred to the effects of both the Centre and in its vicinity.

Purpose of the article's initial determination of the level of development of selected features in the Centre and its impact on the development of functional cities situated in the vicinity of Wrocław.

KEY WORDS: functional development of cities, links between central city and its surroundings

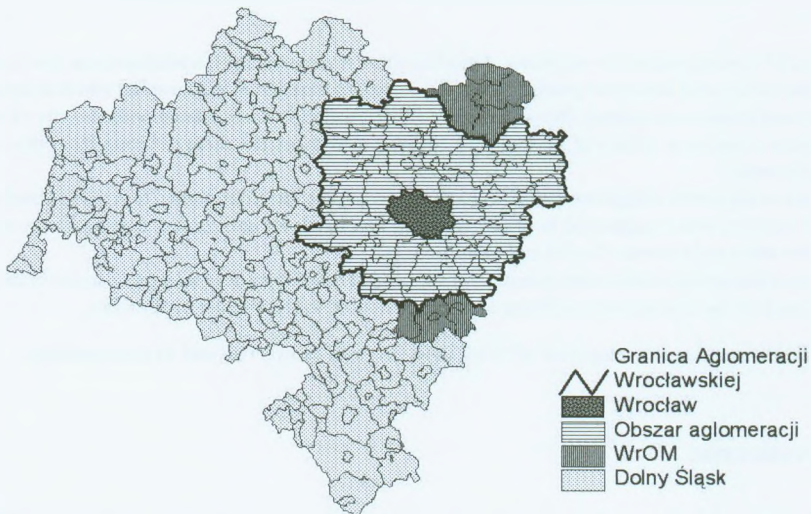
Wprowadzenie

Postępujące procesy urbanizacji zmieniają oblicze miast, które jako podstawowe ogniwa układów osadniczych przekształcają swoją strukturę i zasoby funkcjonalne, dostosowując je do zachodzących zmian. Polskie miasta od dwudziestu lat poddawane są działaniu zarówno procesów urbanizacyjnych i procesów związanych z restrukturyzacją gospodarki, jak i procesów wynikających z globalizacji i jej skutków w innych krajach. Zmiany polegają głównie na odchodzeniu od tradycyjnych gałęzi przemysłu ku przemysłowi wysokich technologii i rozwoju wyspecjalizowanych usług związanych z organizacją życia gospodarczego (Domański 1989, 2000). Wielostronne oddziaływanie, które doprowadziły do znaczących przekształceń w przestrzeni zagospodarowanej spowodowały, również w Polsce, powstanie aglomeracji i metropolii obejmujących swoim zasięgiem sąsiednie obszary. Miasta znajdujące się w strefie bezpośrednich

oddziaływać dużych ośrodków miejskich, to najczęściej obszary polifunkcyjne, które poszukując swojego miejsca w nowej rzeczywistości przekształcają dotychczasowe funkcje, dopasowując je do zmieniających się warunków.

W rozwoju gospodarki współczesnych miast można wyróżnić dwa skrajne scenariusze rozwoju oparte na różnych czynnikach wytwórczych. Starszy i do niedawna dominujący czynnik to dostęp do surowców i oparcie rozwoju na ich wydobyciu i produkcji przemysłowej. Drugi czynnik, coraz bardziej dominujący w dużych miastach, to kapitał ludzki rozumiany jako kapitał społeczny i intelektualny. Rozwój funkcjonalny miast i regionów opiera się na różnorodnych przesłankach i w konsekwencji przybiera formę różniącą się od wymienionych skrajnych dróg rozwoju (Markowski 2007).

Obszar aglomeracji wrocławskiej przyjęty do analizy w znacznej części pokrywa się z obszarem uznawanym za wrocławski obszar metropolitalny. W miarę rozwoju Wrocławia jako miasta centralnego oraz otaczających go obszarów zmieniały się granice obszaru uznawanego za obszar aglomeracji. W pracy przyjęto granice aglomeracji ustalone przez Komitet Aglomeracji Wrocławskiej w 2001 r. (rysunek 1).

Rys. 1. Położenie aglomeracji wrocławskiej

Źródło: Opracowanie własne.

Wrocław jako centralny ośrodek aglomeracji charakteryzuje się wielokierunkowym rozwojem funkcjonalnym. Układ kontaktów, jaki wytworzył się między Wrocławiem a jego bliższym i dalszym otoczeniem powoduje określone efekty zarówno w samym centrum, jak i w jego otoczeniu. Wprawdzie charakterystyczne dla dużych miast funkcje o charakterze metropolitalnym, jakie rozwijają się we Wrocławiu mają charakter ponadlokalny, ale nie znaczy to, że mogą one trwale się rozwijać bez obecności w ich bezpośrednim sąsiedztwie również innych funkcji o zasięgu lokalnym i regionalnym

(Markowski 2007). W analizie rozwoju funkcjonalnego konieczne jest zwracanie uwagi nie tylko na rozwój stolicy regionu, ale i na specyfikę całego otoczenia (np. obszaru aglomeracji) i takie aktywności, w obrębie których istnieje możliwość współpracy.

Rozwój funkcjonalny miast uwarunkowany jest wieloma czynnikami. Ważny czynnik stanowi pozycja danego miasta w układzie komunikacyjnym, która może zwiększać lub zmniejszać szanse rozwoju określonych funkcji. Wrocław z racji swojej pozycji centralnej w analizowanym obszarze ma największe szanse rozwijania funkcji egzogenicznych o szerokim zasięgu, takich jak funkcje przemysłowe, w tym przemysł wysokich technologii, instytucje finansowe, instytucje otoczenia biznesu, wyspecjalizowane usługi, przede wszystkim tzw. usługi biznesowe, a więc służące obsłudze podmiotów gospodarczych usługi z zakresu bankowości, reklamy, prawa gospodarczego, doradztwa inwestycyjnego itp., a więc funkcje charakterystyczne dla ośrodków wielkomiejskich, w których lokują się instytucje reprezentujące sektor usług wyższego rzędu (Wolaniuk 1997), a także usługi z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i nauki, edukacyjne, kulturalne oraz działania zwiększające atrakcyjność turystyczną miasta i jego otoczenia.

Miasta konkurują między sobą o działalności, które mogą stanowić podstawy ich rozwoju. Centralna pozycja Wrocławia stwarza warunki do realizacji szerokiego wachlarza kontaktów z pozostałymi jednostkami układu oraz wpływa na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta. Poprawa dostępności komunikacyjnej może tworzyć warunki lepszego rozwoju miejscowości objętych jej zasięgiem. Jak wykazują modelowania koncentracji zagospodarowania w odniesieniu do Wrocławia i okalających go gmin, poprawa pozycji danej jednostki w sieci komunikacyjnej w wyraźny sposób polepsza warunki jej rozwoju (Mlek, Zipser 2007, s. 43).

W analizie rozwoju funkcjonalnego aglomeracji wrocławskiej oparto się na obrazie zmian struktury zatrudnienia w podstawowych sektorach gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem usług o charakterze rynkowym. Wzięto również pod uwagę stosunek liczby osób przyjeżdżających do pracy do liczby osób wyjeżdżających, co świadczy o atrakcyjności poszczególnych rynków pracy, a także liczbę podmiotów gospodarczych.

Celem artykułu jest pokazanie (na podstawie analizy przekształceń struktury rynku pracy na obszarze aglomeracji wrocławskiej) rozwoju (lub zaniku) określonych funkcji, które wiążą miasto centralne z jego otoczeniem prowadząc do wzajemnej współpracy i stymulowania rozwoju gospodarczego.

Charakterystyka obszaru

Aglomeracja wrocławska stanowi terytorium, na które składa się miasto Wrocław oraz otaczające go obszary, obejmujące obecnie 26 gmin z powiatów wrocławskiego, trzebnickiego, średzkiego, strzelińskiego, oławskiego, oleśnickiego, milickiego, wołowskiego oraz świdnickiego (obszar ten nieco różni się od przyjętego). W materiałach dotyczących ostatniego forum metropolitalnego zaprezentowano różne granice przyjmowane dla wrocławskiego obszaru metropolitalnego oraz aglomeracji wrocławskiej

(<http://issuu.com...>). W 2005 r. powstała spółka pod nazwą: Agencja Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej, która zajmuje się promowaniem regionu wrocławskiego oraz stanowi płaszczyznę współpracy jego samorządów.

Oprócz Wrocławia ważne miasta w obszarze aglomeracji to także Oleśnica i Oława, które w przeszłości opierały się na miejscowym przemyśle, a obecnie kształtują swój rozwój dzięki korzystnemu położeniu względem Wrocławia oraz dobrym powiązaniom komunikacyjnym z regionem i krajem. Pozostałe miasta w obszarze aglomeracji, takie jak: Wołów, Oborniki Śląskie, Brzeg Dolny, Bierutów, Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Trzebnica, Twardogóra, Środa Śląska, Sobótka, Żmigród, Międzybórz i Prusice, to jeszcze do niedawna ośrodki administracyjne i usługowo-przetwórcze obsługujące lokalne rolnictwo i leśnictwo. Funkcje tego typu dominowały zwłaszcza w miastach położonych w północno-wschodniej części omawianego obszaru. W dwóch z wymienionych miast, tj. Jelczu-Laskowicach i Brzegu Dolnym, dominowała produkcja przemysłowa, która spowodowała znaczne przekształcenia w ich strukturze przestrzennej (Hełdak 2010).

W obszarze aglomeracji znajdują się również gminy wiejskie, w których do niedawna dominowała funkcja rolnicza. Gminy Kobierzyce, Miękinia i Długołęka rozwijają się obecnie dzięki innym funkcjom, takim jak lokalizacja na ich terenie centrów handlowych (Kobierzyce) oraz rozwój drobnej wytwórczości i usług. Obszary przyległych gmin stają się coraz częściej miejscem zamieszkania byłych mieszkańców Wrocławia, ze względu na niższe koszty życia oraz dogodne połączenia z Wrocławiem (Litwińska 2007).

Wskaźniki rozwoju funkcjonalnego uwzględnione w badaniach

Za ważne kryterium rozwoju przyjęto stopień zaspokojenia potrzeb lokalnych w zakresie podaży pracy oraz liczbę dojeżdżających do pracy w danym ośrodku przypadającą na jedną osobę wyjeżdżającą do pracy. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym bardziej atrakcyjna jest oferta pracy w danym mieście. Za istotne czynniki mające związek z rozwojem funkcjonalnym badanych obszarów uznano liczbę ludności, a także zatrudnienie w podstawowych sektorach gospodarki: rolnictwie, przemyśle i usługach (te ostatnie w podziale na rynkowe i nierynkowe). Analiza sektora usług uważana jest za znaczący wskaźnik rozwoju danego regionu. Obecnie zyskują na znaczeniu ośrodki, w których lokowane są usługi związane z przepływem dóbr, informacji, osób i kapitału.

Prezentowane wyniki badań dotyczące liczby pracujących pochodzą z okresu 1995–2010, dane o liczbie podmiotów gospodarczych pochodzą z 2009 r., a dane o liczbie dojazdów do pracy pochodzą z 2006 r.¹ Dane z 1995 r. charakteryzują sytuację w początkowym okresie restrukturyzacji gospodarki, natomiast te z lat 2006 i 2009 pokazują kierunki zmian w okresie dwóch i pięciu lat po przystąpieniu do Unii Europejskiej, kiedy po wstępnej fazie przełomu systemowego nastąpił okres rosnącej stabilizacji

¹ Dane GUS nie są prowadzone w sposób ciągły.

i przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego. Dane z 2010 r. obrazują sytuację zbliżoną do obecnej.

Badania przeprowadzono w przekroju gmin leżących w obszarze aglomeracji wrocławskiej. Stanowią one najmniejsze jednostki terytorialne, w odniesieniu do których gromadzona jest wielowymiarowa statystyka. W przypadku analizy rozwoju funkcjonalnego istotny jest fakt określenia obszarów rozwijania różnych typów aktywności, które często lokowane są poza miastami i dopiero obraz całości obszaru daje możliwość określenia gmin o znaczącym rozwoju funkcjonalnym oraz obszarów słabych.

Obraz dojazdów do pracy mierzonych liczbą osób dojeżdżających przypadających na jedną osobę wyjeżdżającą do pracy przedstawia rysunek 2. Wielkości cechy podzielono na cztery klasy przyjmując:

- od 0,05 do 0,80 – klasa I, obszary mało atrakcyjne pod względem rynku pracy,
- od 0,81 do 1,99 – klasa II, obszary średnio atrakcyjne,
- od 2,00 do 3,77 – klasa III, obszary atrakcyjne,
- od 3,78 do 6,12 – klasa IV, obszary bardzo atrakcyjne pod względem rynku pracy.

Do najwyższej klasy atrakcyjności rynku pracy należą jedynie Wrocław, co nie dziwi, albowiem miasto centralne w obszarze aglomeracji stanowi zawsze najbardziej chłonny i różnorodny obszar zatrudnienia. Do III klasy atrakcyjności należą dwa miasta – Siechnice i Międzybórz, opierające swój rozwój w przeważającej mierze na produkcji przemysłowej i ogrodniczej. Do następnej klasy, obejmującej obszary średnio atrakcyjne, zaklasyfikowała się większość małych miast leżących w obszarze aglomeracji, trzy gminy wiejskie leżące w obszarach miejsko-wiejskich (Twardogóra, Międzybórz

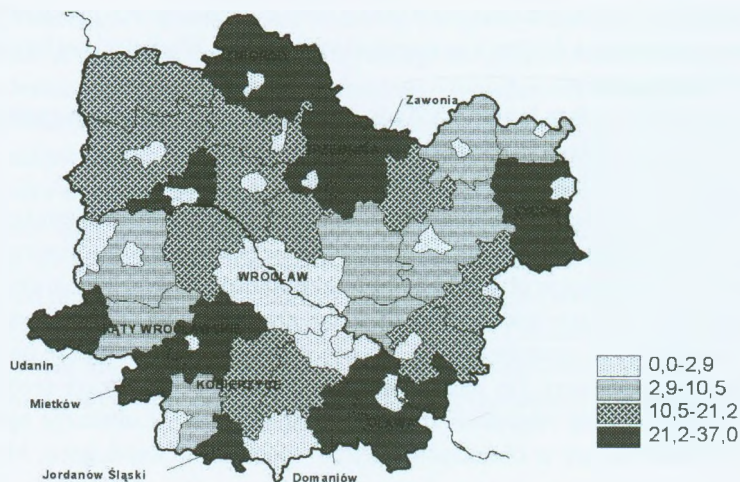

Rys. 2. Dojazdy do pracy w aglomeracji wrocławskiej mierzone liczbą dojeżdżających na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy (2006 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane lokalne – Dolny Śląsk).

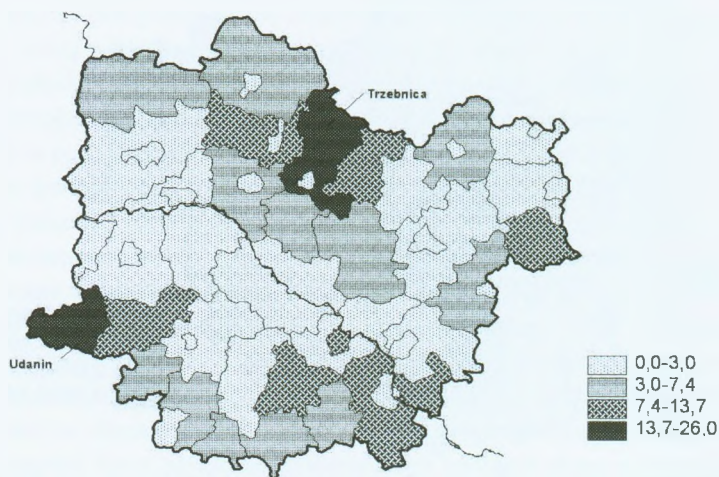
i Jelcz-Laskowice) oraz gminy wiejskie leżące w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia (Kobierzyce, Długołęka i Miękinia). Większość obszaru aglomeracji stanowią gminy o mało atrakcyjnych rynkach pracy.

Następną wziętą pod uwagę charakterystykę stanowiła liczba zatrudnionych w podstawowych sektorach gospodarki wyrażona w procentach ogółu zatrudnionych. I tak kolejne dwa rysunki przedstawiają zatrudnienie w sektorze rolniczym w 1995 r. (rysunek 3) oraz w 2010 r. (rysunek 4). Widać wyraźne zmniejszanie się zatrudnienia

Rys. 3. Procentowy udział pracujących w rolnictwie w 1995 r.

Źródło: Jak w rys. 2.

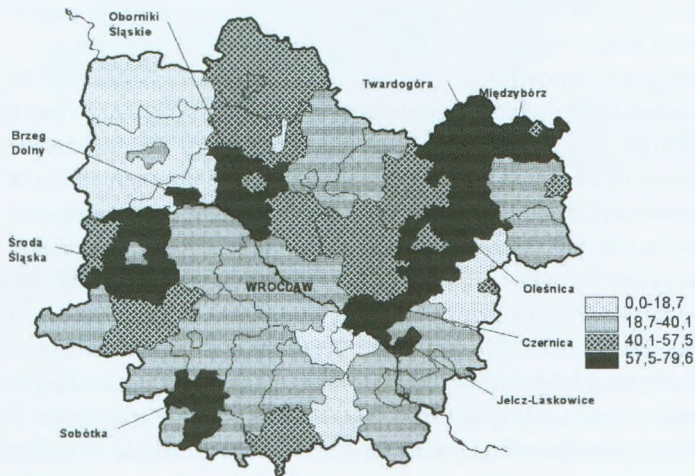
Rys. 4. Procentowy udział pracujących w rolnictwie w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Rocznika Statystycznego Województwa Dolnośląskiego 2011.

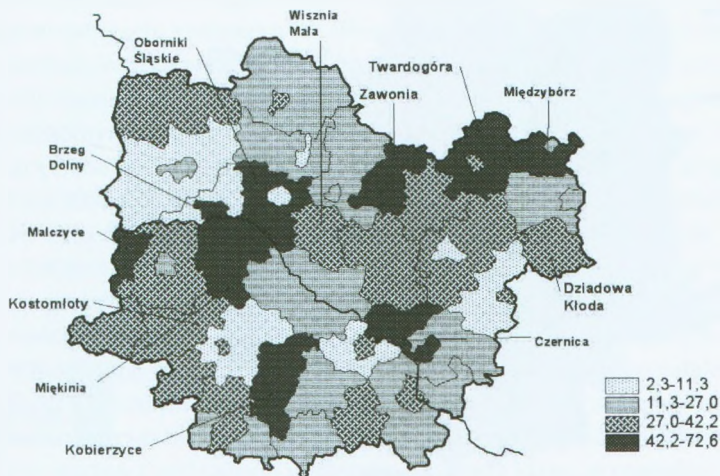
w tym sektorze. Gminy rolnicze w 1995 r. zajmowały północną i południową część aglomeracji. W 2010 r. obszary o zatrudnieniu w sektorze rolniczym przekraczającym 10% ogółu zatrudnionych obejmują gminy: Przeworno, Udanin, Kondratowice, Prusice i obszar wiejski Trzebnicy.

Rysunki 5 i 6 obrazują zatrudnienie w przemyśle w stosunku do ogólnego zatrudnienia na obszarze aglomeracji wrocławskiej w latach 1995 i 2010. Jak widać na rysunku 5, gminy, w których zatrudnienie w przemyśle przekraczało 40% oraz gminy, gdzie sięgało

Rys. 5. Procentowy udział pracujących w przemyśle w 1995 r.

Źródło: Jak w rys. 2.

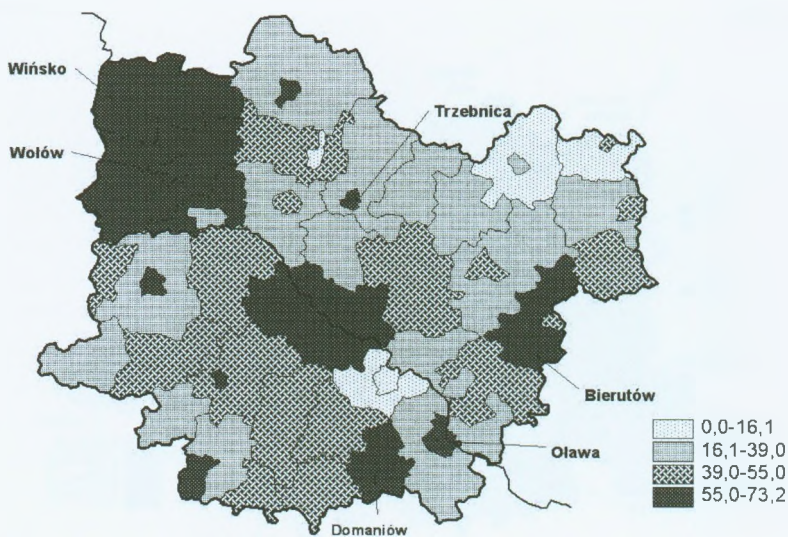

Rys. 6. Procentowy udział pracujących w przemyśle w 2010 r.

Źródło: Jak w rys. 4.

ono blisko 80% tworzyły zwarty obszar na północ i północny wschód od Wrocławia. Drugi biegun rozwoju funkcji przemysłowej tworzyły gminy położone na południe od Wrocławia i niesąsiadujące bezpośrednio z nim. W 2010 r. nastąpił wzrost zatrudnienia w przemyśle w większości badanych gmin. Spadek wystąpił we Wrocławiu i w części małych miast. Wzrósł również udział pracujących w przemyśle w gminach o dominacji tej funkcji: z 71,1% w Jelczu-Laskowicach do 87% w Międzyborzu. Obraz z 2010 r. (rysunek 6) wskazuje na rozbicie dużych skupisk funkcji przemysłowej (rysunek 5) i wykształcenie się pasma o przebiegu zbliżonym do równoleżnikowego (z zachodu na wschód) położonym na północ od Wrocławia. W południowej części aglomeracji dominują gminy Kobierzyce i Czernica.

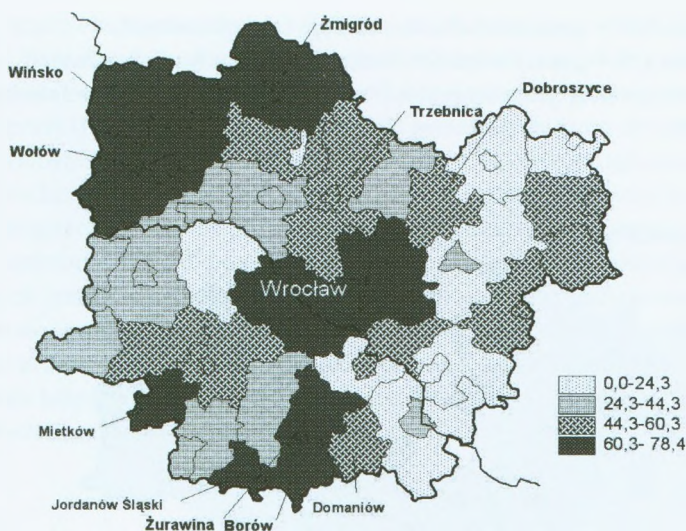
Funkcja usługowa stanowi obecnie podstawę rozwoju większości gmin, zastępując upadający przemysł. W dużych miastach funkcja usługowa tworzy bardzo rozbudowaną sferę działalności, której rozwój decyduje o pozycji miasta. Analizując rozwój funkcji usługowej na obszarze aglomeracji wrocławskiej w latach 1995 i 2010 (rysunki 7, 8) można zauważyć znaczne różnice w przestrzennym rozmieszczeniu tej funkcji. W początkowym okresie restrukturyzacji gospodarki (1995 r.) największe nasycenie usługami wykazywał Wrocław oraz gmina Brzeg Dolny – obszar wiejski, gminy powiatu wołowskiego i miasto Wołów, gminy Wińsko, Bierutów i Domaniów oraz małe miasta: Kąty Wrocławskie, Sobótka, Środa Śląska, Trzebnica, Żmigród, a także miasto średniej wielkości Olawa. Najmniej zatrudnionych w usługach odnotowały gminy: Prusice miasto, Siechnice wraz ze Świętą Katarzyną, Twardogóra i Międzybórz. W okresie do 2010 r. w większości badanych gmin nastąpił wzrost zatrudnienia w usługach. Wytworzyły się znaczące zwarte obszary o przewadze funkcji usługowej w północnej części

Rys. 7. Procentowy udział pracujących w usługach w 1995 r.

Źródło: Jak w rys. 2.

Rys. 8. Procentowy udział pracujących w usługach w 2010 r.

Źródło: Jak w rys. 4.

aglomeracji (Trzebnica, Żmigród, Prusice, Wińsko, Wołów), na wschód od Wrocławia (Długołęka i Dobroszyce) oraz na południe od Wrocławia (Domaniów, Borów, Żurawina, Jordanów Śląski i Mietków). We Wrocławiu udział pracujących w usługach wzrósł z 62,8% do 78,4%.

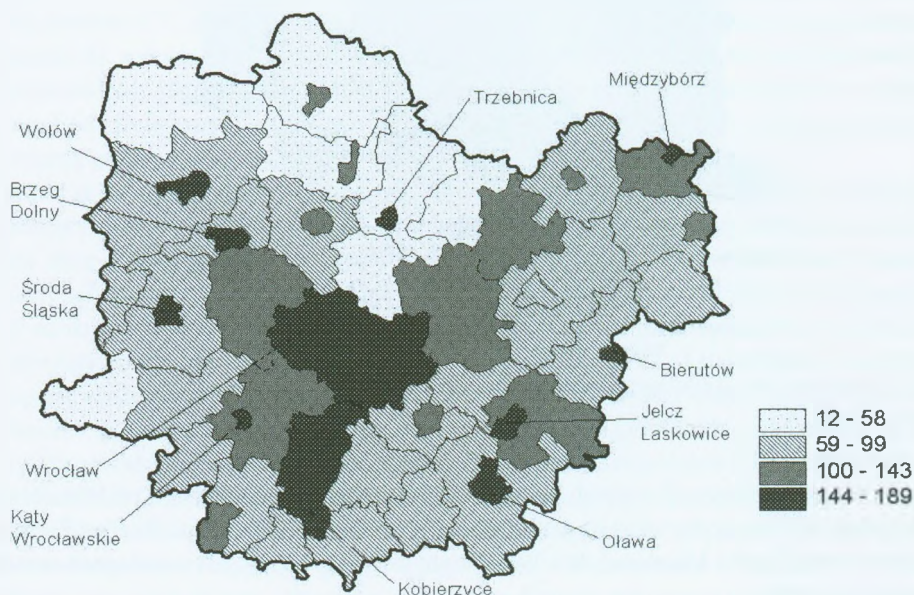
Analiza wielkości zatrudnienia w trzech podstawowych sektorach gospodarki w latach 1995 i 2010 wykazuje znaczny spadek zatrudnienia w rolnictwie, przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia w przemyśle (w gminach poza Wrocławiem) oraz wzrost zatrudnienia w usługach, zwłaszcza we Wrocławiu i w części otaczających go gmin.

W celu podsumowania wykonanych analiz zbadano obszar aglomeracji wrocławskiej w świetle wartości wskaźnika syntetycznego. Użyto metody rangowej. Nadano rangi poszczególnym gminom w obrębie następujących wskaźników: liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na liczbę osób wyjeżdżających do pracy, liczba pracujących na 1000 mieszkańców, liczba pracujących w usługach rynkowych na 1000 mieszkańców oraz liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców. Otrzymane rangi zsumowano i według ich wartości pogrupowano gminy leżące w obszarze aglomeracji. Wskaźnik syntetyczny może przyjmować wartości od 4 (w przypadku, gdy gmina otrzymałaby najniższą wartość rangi we wszystkich czterech charakterystykach) do 208 (gdy gmina otrzymałaby najwyższą rangę równą 52 dla wszystkich czterech charakterystyk). W rzeczywistości wartości rang przyjmowane przez badane gminy zamykają się w przedziale od 12 do 189. Zakres rzeczywistych wartości podzielono następnie na cztery klasy, przyjmując:

- od 12 do 58 – gminy o słabym rozwoju funkcjonalnym,
- od 59 do 99 – gminy o niskim rozwoju funkcjonalnym,

- od 100 do 143 – gminy o dobrym rozwoju funkcjonalnym,
- od 144 do 189 – gminy o bardzo dobrym rozwoju funkcjonalnym.

Rozwój funkcjonalny gmin leżących w obszarze aglomeracji wrocławskiej przedstawia rysunek 9.

Rys. 9. Zróżnicowanie rozwoju funkcjonalnego gmin aglomeracji wrocławskiej według wartości wskaźnika syntetycznego

Źródło: Opracowanie własne.

Obszary najlepiej rozwinięte funkcjonalnie to Wrocław, przylegająca do niego gmina Kobierzyce oraz większość małych miast w obszarze aglomeracji. Większość obszarów charakteryzujących się dobrym rozwojem funkcjonalnym to gminy wiejskie przylegające bezpośrednio do Wrocławia, takie jak: Kąty Wrocławskie, Miękinia i Długołęka oraz dalej położone: Dobroszyce, Międzybórz i Jelcz-Laskowice. Dobry rozwój funkcjonalny występuje również w pozostałych małych miastach. Im dalej od Wrocławia, tym niższy rozwój funkcjonalny obszarów, przy czym najniższy poziom rozwoju funkcjonalnego wykazują gminy leżące na północ od Wrocławia. Wiąże się to częściowo z gorszym położeniem tych obszarów w sieci komunikacyjnej regionu.

Podsumowanie

Centrum aglomeracji wrocławskiej, jakim jest miasto Wrocław, charakteryzuje się dominacją funkcji usługowych oraz w znacznej mierze także funkcji edukacyjnych,

administracyjnych i kulturowych, przy jednoczesnym znacznym wzroście aktywności gospodarczej. Bezpośrednie otoczenie Wrocławia (jednostki sąsiednie – całe gminy lub przynajmniej ich części) zaczęło przejmować funkcję produkcyjną ze wzmacnianiem funkcji usługowej (Pięta-Kanurska 2004). Część pozostałych gmin charakteryzuje się średnim lub słabym rozwojem funkcjonalnym. Pozostałe obszary aglomeracji nie wykształciły dotychczas swoich funkcji w jej ramach, co w konsekwencji powoduje tam spadek albo stagnację procesów gospodarczych. Równocześnie obserwuje się odpływ ludności z centrum i wzrost populacji w innych częściach aglomeracji, co wynika m.in. z nowych trendów osiedleńczych. Zjawiskiem demograficznym niekorzystnym jest starzenie się społeczności lokalnej. Niekorzystne procesy to: bezrobocie i znaczne dysproporcje przestrzenne tego procesu, nadmierne lokowanie kapitału zagranicznego, co skutkuje lokowaniem inwestycji głównie w centrum; nierówne tempo rozwoju poszczególnych obszarów aglomeracji.

Bibliografia

- Domański R., 1989, *Podstawy planowania przestrzennego*, PWN, Poznań–Warszawa.
- Domański R., 2000, *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, PWN, Warszawa.
- Hełdak M., 2010, *Przemiany w strukturze pracujących w małych miastach podregionu wrocławskiego*, [w:] *Transformacja funkcji miejskich w ośrodkach lokalnych*, red. K. Heffner, A. Polko, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- http://issuu.com/lukaszmedeksza/docs/forum_metropolitalne/15.
- Markowski T., 2007, *Funkcje metropolitalne pięciu stolic województw wschodnich*, Warszawa, http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/poziom_regionalny/strategia_rozwoju_polski_wschodniej_do_2020/dokumenty/Documents/17d0ccd2c3f14ed3893369c56d59849cMarkowski.pdf.
- Mlek M., Zipsper W., 2007, *Szanse rozwoju małych miast w obszarze metropolitalnym a kształtowanie sieci komunikacyjnej*, [w:] *Małe miasta w obszarach metropolitalnych*, red. K. Heffner, T. Marszał, Warszawa, s. 27–47. Biuletyn KPZK PAN z. 232.
- Parysek J.), 2000, *Polskie metropolie jako ogniwa procesu transformacji i przemian przestrzenno-strukturalnych (na tle metropolii europejskich)*, [w:] *Uwarunkowania i strategie rozwoju regionalnego w procesach integracji europejskiej*, red. Z. Mikołajewicz, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 361–380.
- Pięta-Kanurska M., 2004, *Poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego gmin Dolnego Śląska w latach 1995–2001*, [w:] *Konkurencyjność i potencjał rozwoju polskich metropolii – szanse i bariery*, red. S. Korenik, K. Szólek, Warszawa. Biuletyn KPZK PAN z. 214.
- Wolaniuk A., 1997, *Funkcje metropolitalne Łodzi i ich rola w organizacji przestrzennej*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.

ROZWÓJ WYBRANYCH FUNKCJI W AGLOMERACJI WROCŁAWSKIEJ

ABSTRAKT: Rozwój gospodarki współczesnych miast ewoluuje od oparcia na dostępie do surowców, ich wydobyciu i produkcji przemysłowej do rozwoju opartego na kapitale ludzkim rozumianym jako kapitał społeczny i intelektualny. Rozwój funkcjonalny szerszych obszarów powiązanych z miastem wieloma zależnościami opiera się na różnorodnych przesłankach i w konsekwencji przybiera formę różniącą się od wymienionych skrajnych dróg rozwoju.

Wrocław jako centralny ośrodek aglomeracji charakteryzuje się wielokierunkowym rozwojem funkcjonalnym. Układ kontaktów, jaki wytworzył się między Wrocławiem a jego bliższym i dalszym otoczeniem

powoduje określone efekty zarówno w samym centrum, jak i w jego otoczeniu. Celem artykułu jest wstępne określenie poziomu rozwoju wybranych funkcji w centrum i ich wpływu na rozwój funkcjonalny miast położonych w otoczeniu Wrocławia.

SŁOWA KLUCZOWE: rozwój funkcjonalny miast, powiązania między miastem centralnym i jego otoczeniem